

การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในสายบริหารธุรกิจ Curriculum Development in Business Administration Based on Stakeholder Needs

ศศิกันต์ จรณะกรณีย์^{1*}, ธีร์โชติ สัตตาคม²

^{1,2} คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ประเทศไทย

Sasikarn Charanakarn ¹, Theerachod Sattacom²

^{1,2} Faculty of Management, Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

✉: * sasikarn.ch@chandra.ac.th

(* Author Corresponding Email)

Received: 13 April 2026; Revised: 25 April 2026; Accepted: 12 May 2026

© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยาเก็บข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการทบทวนและวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากการสัมภาษณ์รายบุคคลแบบมีโครงสร้าง และการอภิปรายกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้มีคุณภาพ ประกอบด้วยการมุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานผ่านการออกแบบรายวิชาที่เตรียมความพร้อมนักศึกษาสู่โลกธุรกิจและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับภาคส่วนต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างทักษะที่หลากหลายและอัตลักษณ์เฉพาะตัวของบัณฑิต ทั้งในด้านความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการใช้เทคนิคการเรียนรู้ผ่านโครงงาน นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการคัดเลือกและระบบการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ จริยธรรม และทัศนคติที่เหมาะสมต่อวิชาชีพ ผ่านการร่วมกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ เพื่อสร้างแรงจูงใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจ

คำสำคัญ: พัฒนาหลักสูตร, ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย, หลักสูตรบริหารธุรกิจ

Abstract

The study aimed to develop a Business Administration curriculum aligned with the requirements of key stakeholders within the field. Adopting a qualitative methodology grounded in a phenomenological approach, data were gathered through a comprehensive document review, structured individual interviews, and focus group discussions. The findings indicate that the development of a high-quality Business Administration curriculum necessitates a strategic focus on labor market demands. This is achieved through instructional design that facilitates professional readiness and promotes experiential learning integrated with diverse industrial sectors. Furthermore, the curriculum should emphasize the cultivation of multifaceted competencies and distinct graduate identities, particularly in creativity, communication, and project-based learning (PBL) techniques. The research also highlights the significance of a robust selection process and a comprehensive evaluation system encompassing both theoretical and practical domains. Such a framework is essential for fostering professional personality traits, ethics, and attitudes conducive to the profession. These elements must be reinforced by engaging co-curricular activities and modernized educational resources to enhance student motivation and optimize learning effectiveness.

Keywords: Curriculum development, Stakeholders, Business administration

1. บทนำ

ในสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงการแข่งขันที่เข้มข้นได้ จึงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาแนวทางการให้บริการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของทั้งผู้บัณฑิตและผู้ที่จะเลือกเข้ามาศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน การให้บริการการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพจึงเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันระหว่างมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ขอบเขตในการให้บริการเกี่ยวกับการเรียนการสอนทางด้านบริหารธุรกิจ จึงเน้นการบริการด้านการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาภาคปกติและนักศึกษาภาคพิเศษเป็นหลัก ซึ่งการผลิตบัณฑิตนั้นถือเป็นพันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ

จุดเปลี่ยนสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ประชากรลดและเข้าสู่สังคมสูงวัย เนื่องจากอัตราการเกิดลดต่ำลงอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มจะน้อยกว่าอัตราการตายในอนาคตอันใกล้ ซึ่งหากพิจารณาในช่วงเกือบ 15 ปีที่ผ่านมา จะพบว่า จำนวนประชากรไทยเริ่มคงที่อยู่ที่ประมาณ 65 ล้านคน ท่ามกลางการเพิ่มขึ้นของกลุ่มผู้สูงอายุและจำนวนเด็กเกิดใหม่ที่ลดลงจนน่ากังวล ปรากฏการณ์เกิดน้อย อายุยืน และแรงงานหดตัวที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ กำลังผลักดันให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด โดยคาดการณ์ว่า จะมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 28 ภายในเวลาไม่ถึง 10 ปีข้างหน้า ผลกระทบจากวิกฤตดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในภาคการศึกษา โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนที่นั่งว่างเหลือเป็นจำนวนมาก เนื่องจากไม่มีกลุ่มเยาวชนเข้าสู่ระบบการศึกษามากเท่าในอดีต ส่งผลให้การแข่งขันคัดเลือกเบาบางลง และอาจส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงเกณฑ์คุณภาพในการรับบุคคลเข้าศึกษา ดังนั้น การรับมือกับสถานการณ์นี้จึงต้องก้าวข้ามเพียงนโยบายเชิงรับหรือมาตรการระยะสั้น แต่ต้องมุ่งเน้นการลงทุนในคุณภาพคนอย่างยั่งยืนตั้งแต่วัยปฐมวัย พร้อมทั้งยกระดับทักษะแรงงานเดิมให้มีผลิตภาพสูงขึ้น (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2569)

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีการแบ่งกลุ่มและประเภทอย่างชัดเจนตามฐานะทางกฎหมาย และการบริหารจัดการ โดยข้อมูลล่าสุด ณ วันที่ 8 มกราคม 2568 ระบุว่า สถาบันอุดมศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ประกอบด้วยส่วนสำคัญหลายกลุ่ม เริ่มจากสถาบันของรัฐที่แบ่งเป็นกลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับ จำนวน 26 แห่ง สถาบันของรัฐที่เป็นส่วนราชการ อีก 10 แห่ง รวมถึงสถาบันวิทยาลัยชุมชนที่มีเครือข่ายวิทยาลัยชุมชนกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ อีก 21 แห่ง นอกจากนี้สถาบันของรัฐในกำกับและส่วนราชการแล้ว ยังมีสถาบันกลุ่มเฉพาะทางที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา ท้องถิ่นและเทคโนโลยี ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีก 9 แห่ง ที่เน้นการผลิตบัณฑิตด้านนักปฏิบัติและเทคโนโลยี ในขณะที่ ภาคเอกชนมีบทบาทอย่างมากในการแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาของรัฐ โดยประกอบด้วยมหาวิทยาลัย เอกชน 43 แห่ง สถาบันเอกชน 11 แห่ง และวิทยาลัยเอกชนอีก 16 แห่ง นอกเหนือจากสถาบันในสังกัด กระทรวง อว. แล้ว ประเทศไทยยังมีสถาบันอุดมศึกษานอกสังกัดอีก 18 แห่ง ทั้งนี้ ในช่วงปี พ.ศ. 2566 ถึงต้น ปี พ.ศ. 2568 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างที่สำคัญหลายประการ (สำนักงานปลัดกระทรวงการ อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2568) ภายใต้เงื่อนไขการจัดการ ศึกษาที่แตกต่างจากมาตรฐานการอุดมศึกษา ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนอุดมศึกษา จึงประกอบด้วย การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวใหม่ การดึงภาคธุรกิจและ ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณด้านวิจัยและนวัตกรรม ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลให้เกิดภาพอนาคตที่เป็นไปได้ใน 3 รูปแบบ คือ ปรินซิเพิล on sale ซึ่งเป็นภาพอนาคตพื้นฐานที่ มหาวิทยาลัยต้องเผชิญกับภาวะนักศึกษาลดลงและต้องแข่งขันกับคอร์สออนไลน์ระดับโลก จนนำไปสู่การลด ค่าเทอมเพื่อดึงดูดผู้เรียน และอาจต้องปิดตัวลงหากไม่ยอมปรับตัว รูปแบบต่อมา คือ บรรษัทอุดมศึกษาที่ภาค เอกชนจะเข้ามาเป็นผู้นำแทน เนื่องจากมหาวิทยาลัยปรับตัวตามความต้องการของตลาดแรงงานไม่ทัน จนภาค ธุรกิจต้องจัดอบรมและให้การรับรองคอร์สเรียนเอง และรูปแบบสุดท้ายซึ่งเป็นภาพอนาคตที่พึงประสงค์ คือ Modular Education ที่มีการเรียนรู้แบบแอคทีฟเชื่อมโยงกับการทำงานจริง โดยเอกชนมีส่วนร่วมออกแบบ หลักสูตร มหาวิทยาลัยจะมีความเฉพาะทางมากขึ้นและเน้นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสร้างรายได้ ทดแทน เมื่อพิจารณาสังเคราะห์ภาพอนาคตของการศึกษาไทยในภาพรวมที่ครอบคลุมทุกระดับ ไปจนถึงการเข้า สู่โลกการทำงาน สามารถจำแนกออกมาได้ 4 ทิศทาง คือ 1) เรียนรู้พ่วงงาน ทำงานพ่วงได้ ซึ่งเป็นสถานการณ์ ที่การศึกษาไม่มีการพัฒนา มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ปิดตัวลง และภาคธุรกิจต้องสร้าง Corporate Academy ของตนเองเพื่อพัฒนาแรงงานให้ตรงความต้องการ 2) คือ เรียนไปป่วยการ ทำงานอ่อนแอ ซึ่งเป็นภาพอนาคต ในทางลบที่รุนแรงที่สุด เมื่อผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะพื้นฐานและแรงงานทักษะสูงย้ายไปศึกษาต่างประเทศ ก่อให้เกิดกลุ่มคนชั้นล่างทางเทคโนโลยีและความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรงขึ้นจนการศึกษาหมดความหมาย และ 3) โรงเรียนก้าวหน้า อุดมศึกษาก้าวหน้า อันเป็นภาพอนาคตที่พึงประสงค์ที่นักเรียนไทยมีศักยภาพ เทียบเท่ากับกลุ่มประเทศ OECD โดยมหาวิทยาลัยและอาชีวศึกษาสามารถปรับตัวทำงานร่วมกับภาคธุรกิจได้ อย่างยืดหยุ่น สร้างแรงงานที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคม และภาพสุดท้าย คือ โรงเรียนก้าวหน้า

อุดมศึกษาถอยหลัง ซึ่งจะเกิดขึ้นหากการศึกษาขั้นพื้นฐานประสบความสำเร็จ แต่ระดับอุดมศึกษาไม่ปรับตัวตามความต้องการใบปริญญาจะลดลงอย่างรวดเร็ว และถูกแทนที่ด้วยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงหรือสถาบันอบรมเฉพาะทางใหม่ ๆ ที่ตอบโจทย์ การทำงานมากกว่ามหาวิทยาลัยแบบเดิม (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564) ส่งผลให้ทรัพยากรบุคคลที่เป็นปัจจัยนำเข้าไม่ได้รับการบ่มเพาะศักยภาพที่ตรงจุด และผลลัพธ์ที่ได้ออกมาในรูปของบัณฑิตหรือแรงงานกลับไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของตลาดงานได้

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาพยายามที่จะแก้ปัญหาหลักสูตรที่ไม่มีความชัดเจนด้านคุณลักษณะบัณฑิต ผ่านแผนการปฏิรูปยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 ปี พ.ศ. 2560 - 2574 และแผนการพัฒนาศึกษาอุดมศึกษา 4 ปี พ.ศ. 2560 - 2564 โดยกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งนโยบายนี้มหาวิทยาลัยทราบกันดีในชื่อของ Reprofile โดยมีข้อคำนึงถึง 8 ด้านด้วยกัน 1) วิเคราะห์ศักยภาพของสถาบัน กลุ่มเป้าหมายและทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อกำหนดความถนัด จุดเน้น และ เป้าหมายในอนาคตที่ตอบโจทย์การพัฒนาของประเทศ 2) ศึกษาและกำหนด sector ด้านเศรษฐกิจ/อุตสาหกรรม ที่สถาบันมีศักยภาพสามารถตอบสนองได้ 3) ศึกษาและกำหนด area ที่สถาบันมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตามความเชี่ยวชาญร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง 4) วิเคราะห์และแสวงหาความร่วมมือระหว่างกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (strategy partner) 5) ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการ Reprofile โดยคงไว้ซึ่งพันธกิจ 4 ด้าน ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม 6) กลยุทธ์สำคัญในการ Reprofile คือ right size และ right direction 7) กลไกการบริหารจัดการและระบบธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทใหม่ของสถาบัน และ 8) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (strong leadership) รวมถึงบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจมีเป้าหมายร่วมกัน (สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา, 2559)

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นทำให้การเลือกเรียนในระดับอุดมศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทำให้การเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับสถาบันอุดมศึกษานั้นต้องตอบโจทย์ความต้องการของผู้ศึกษาทั้งทางด้านความรู้และคุณวุฒิหลังสำเร็จการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจด้านการพัฒนาการศึกษาของประเทศชาติจึงเป็นความสำคัญที่ต้องมีการทบทวนเพื่อค้นหาลักษณะของหลักสูตรที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบันได้

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ

3. การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “เพื่อพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ” ผู้ศึกษาได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. ภาพรวมอุดมศึกษาของประเทศไทย

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (2569) ได้จัดทำแผนปฏิบัติการรายปี พ.ศ. 2569 ของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อมุ่งเน้นสนับสนุนการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อย่างต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีวิสัยทัศน์ “เป็นหน่วยงานกลางที่มีสมรรถนะสูงในการขับเคลื่อนการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม” ซึ่งมุ่งเน้นที่การผลิตและพัฒนากำลังคน การต่อยอดองค์ความรู้ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขั้นสูงที่จำเป็น เพื่อเสริมความแข็งแกร่งและยกระดับขีดความสามารถด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ รวมถึงการร่วมแก้ไขภัยระดับนโยบาย ซึ่งการดำเนินงานของ สป.อว. มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าหมายบริการหน่วยงาน ผลสัมฤทธิ์ และตัวชี้วัดที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และแผนทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และแผนระดับ 3 ที่เกี่ยวข้อง คือ กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2570) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ พ.ศ. 2566 – 2570 และ แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของ สป.อว. ตลอดจนสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานโครงการสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาล และโครงการสำคัญของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

2. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

หลักสูตรควรได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ อย่างรอบคอบ และพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและสังคม นอกจากนี้หลักสูตรควรเกิดจากความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) โดยทั่วไปพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยพื้นฐาน 4 ด้าน ได้แก่ พื้นฐานด้านปรัชญา พื้นฐานด้านจิตวิทยา พื้นฐานด้านสังคมวิทยา และพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรจะต้องอาศัยความรู้และความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เป็นองค์ความรู้ตามโครงสร้างของหลักสูตร รวมทั้งบริบทของการจัดการศึกษาของไทยที่จะต้องดำเนินการตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรที่ดีนั้นจะต้องคำนึงถึงปัญหาและสภาพของปัญหาก่อน แล้วจึงระดมความคิดในการแก้ไข ปัญหา หลักสูตรที่ดีต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมมีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และสร้างขึ้นด้วยความร่วมมือกันของฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย เพื่อให้หลักสูตรที่ผ่านการพัฒนาขึ้นมีคุณภาพในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมายเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากขั้นตอนหนึ่ง เพราะจะบอกถึงความมุ่งหวังว่าจะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและความรู้ความสามารถในลักษณะใด รวมถึงยังเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้ รวมไปถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นักพัฒนาหลักสูตรจึงต้องพิจารณากำหนด

จุดประสงค์อย่างรอบคอบ โดยกำหนดอย่างชัดเจนและเหมาะสม สอดคล้องกับปรัชญาและค่านิยมของสังคม สภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและผู้เรียน ตลอดจนมีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะ หรือระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ดังนั้น หลักการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันต้องเป็นไปตามบทบาทของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็น สำคัญ โดยมีการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน เพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2564)

แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1949) ได้แก่ หลักการและเหตุผลในการพัฒนา หลักสูตร (Tyler's rationale) ซึ่งเน้นว่าการพัฒนาหลักสูตรและการสอนจะต้องตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1) สถาบันการศึกษาต้องการบรรลุวัตถุประสงค์อะไร 2) มีวิธีการคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างไรจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านั้น 3) สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้อย่างไร และ 4) ประเมินประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างไร

ทาบ (Taba, 1962) ระบุว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) วัตถุประสงค์ (ซึ่งอาจจะ เป็นวัตถุประสงค์ทั่วไปของหลักสูตร หรือวัตถุประสงค์เฉพาะรายวิชา) 2) เนื้อหาวิชาและจำนวนคาบการเรียน การสอนของแต่ละวิชา 3) กระบวนการเรียนการสอนหรือกิจกรรม 4) การประเมินผลตามวัตถุประสงค์ จุดเด่น ในแนวคิดของทาบอีกประการหนึ่ง คือ ยุทธวิธีการสอน (teaching strategies) และประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะต้องคำนึงถึงอยู่ 2 ประการ คือ 1) ยุทธวิธีการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้จะเป็น สิ่งกำหนดสถานการณ์เงื่อนไขการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งจะมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการ เรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นผลผลิต ดังนั้น การจัดรูปแบบของการเรียนการสอนจะต้องแสดงลำดับขั้นตอนของวิธี การเรียนรู้ด้วย 2) หน้าที่ของยุทธวิธีการสอนเป็นสิ่งที่หลอมรวมหลายสิ่งหลายอย่างเข้ามาไว้ด้วยกัน ซึ่งเป็น กระบวนการที่ซับซ้อน

หลักการและเหตุผลของไทเลอร์ (Tyler, 1949) จึงเปรียบเสมือนโครงสร้างหลักในการพัฒนาหลักสูตร 4 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และ การประเมินผล ส่วนแนวคิดแบบอุปนัย (Inductive Approach) ของทาบ (Taba, 1962) เปรียบเสมือน ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ไม่ควรมาจากผู้เชี่ยวชาญเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรผ่านการรับฟังเสียงจากผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น จนเกิดเป็น “พิมพ์เขียว” ของหลักสูตร สะท้อนความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานอย่างแท้จริง

3. การศึกษามาตรฐานของอุดมศึกษา

ในด้านมาตรฐานของหลักสูตรที่เปิดสอนโดยทั่วไปแล้วจะมีการพิจารณาจากองค์ประกอบดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) (1) ปรัชญาของสถาบัน สถาบันอุดมศึกษาที่มีมาตรฐานจะมี ปรัชญา หรืออุดมมุ่งหมายของสถาบันเด่นชัดว่ามุ่งด้านใด (2) นโยบายของสถาบัน สถาบันแห่งนั้นควรมีการกำหนด

แผนระยะสั้น ระยะยาว ชัดเจน มีการแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการดำเนินงานจากปัจจุบันสู่อนาคตมีนโยบายของสถาบันชัดเจนในด้านต่าง ๆ ทั้งการบริหาร การเงิน บุคลากร นิสิตนักศึกษา หลักสูตรและการสอน มีการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติงานให้เห็นอย่างมีระบบ (3) การบริหารงาน มีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมกับสถาบัน มีการแบ่งงาน การกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม มีผู้ทรงคุณวุฒิรับผิดชอบภาระงานด้านต่าง ๆ (4) การบริการ มีการบริการด้านต่าง ๆ ที่ทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างสะดวก (5) อาจารย์ สถาบันมีจำนวนอาจารย์ที่มีคุณวุฒิตรงกับสาขาที่เปิดสอนอย่างเหมาะสม มีอาจารย์ที่มีประสิทธิภาพในการสอน มีคุณภาพ เป็นแบบอย่างที่ดี รักการค้นคว้า หาวิธีสอนใหม่ สนใจนิสิตนักศึกษา (6) นิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาที่มีมาตรฐานที่ดีจะต้องมีกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่เป็นเป้าหมายอย่างชัดเจน (7) หลักสูตรการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาควรมีมาตรฐานของหลักสูตรที่มีแบบแผนเป็นที่ยอมรับ มีแผนการพัฒนาหลักสูตร เกณฑ์ประเมินหลักสูตร การจัดปฏิทินการศึกษา การจัดตารางสอน ตารางสอบ การกระจายเพื่อหารายวิชาให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสถาบัน (8) การสอน การสอนเป็นดัชนีที่บ่งบอกให้ทราบมาตรฐานการศึกษาแห่งนั้น (9) งานบุคลากรนิสิตนักศึกษา (10) ห้องสมุด (11) อาคารสถานที่ อาคารสถานที่สะอาด มีระเบียบ ถูกหลัก และสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอย (12) การวิจัย ผลงานทางการวิจัย การเขียนเอกสาร ตำราหรือสิ่งตีพิมพ์ (13) การเงิน การจัดดำเนินการอุดมศึกษาจำเป็นต้องใช้เงินมาก (14) การบริการชุมชน สถาบันอุดมศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) บริบท การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการอุดมศึกษา เช่น ปรากฏการณ์ด้านประชากรและสังคมแรงงาน นโยบาย ด้านการศึกษา และกระแสการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ แนวคิด การพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1949) แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962) และ ทฤษฎีการประเมินความต้องการจำเป็น 3) ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5 กลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้กำหนด นโยบาย ผู้ปฏิบัติงาน บัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิต และ นักศึกษาปัจจุบัน การศึกษาตัวแปรดังกล่าวจะนำไปสู่หลักการพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต 9 มิติ ประกอบด้วย เป้าหมาย อัตลักษณ์ การคัดเลือก รายวิชา การสอน การประเมินผล การพัฒนาบุคลิกภาพ กิจกรรมเสริม และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งสามารถออกแบบกรอบ แนวความคิดการวิจัย ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม คือ

1.1กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ประกอบไปด้วยผู้บริหารและคณบดีมหาวิทยาลัยชั้นนำที่เกี่ยวข้องในสายบริหารธุรกิจ ของมหาวิทยาลัยรัฐ เอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงาน กลุ่มตัวอย่างต้องมีประสบการณ์ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาอย่างน้อย 8 ปี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวนทั้งสิ้น 4 คน

1.2กลุ่มผู้ปฏิบัติตามนโยบาย อันประกอบไปด้วยประธานหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตและคณาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยชั้นนำที่เกี่ยวข้องในสายบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยรัฐ เอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงาน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 18 คน

1.3กลุ่มบัณฑิต อันประกอบไปด้วยผู้จบการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

1) ผู้จบการศึกษาไปแล้วมากกว่า 5 ปี และทำงานในสายบริหารธุรกิจ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 3 คน

2) ผู้จบการศึกษาไปแล้วไม่เกิน 5 ปี และทำงานในสายบริหารธุรกิจ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 3 คน

1.4 กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต อันประกอบไปด้วยผู้ประกอบการกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 6 คน

1.5 กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน อันประกอบไปด้วยนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ทั้ง 4 ชั้นปี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 40 คน โดยแบ่งโควตาชั้นปีละ 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการพัฒนา

2.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ TCI, Scopus และ ISI เป็นต้น โดยนำมาพัฒนาเป็นประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ถึงสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview)

2.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ถึงสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต นักการศึกษาด้านธุรกิจศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้บริหาร คณบดี ประธานหลักสูตร คณาจารย์ ผู้ประกอบการ ตลอดจนบัณฑิตศิษย์เก่าของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และปิดท้ายด้วยการสนทนากลุ่มร่วมกับนักศึกษาปัจจุบันทุกชั้นปี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนมุมมองจากทุกภาคส่วน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนหลัก

4.1 พัฒนาทัศนคติเชิงปรากฏการณ์ของผู้วิจัยด้วยเทคนิคการใส่วงเล็บหรือการละทิ้งอคติ ข้อสงสัย และความเชื่อส่วนบุคคลของผู้วิจัย ไม่ถามชี้แนะหรือชักโยงข้อมูลให้เป็นไปในลักษณะที่ผู้วิจัยต้องการ

4.2 จัดทำข้อมูลที่รวบรวมได้ให้อยู่ในรูปแบบของเอกสาร แล้วอ่านข้อมูลทั้งหมดหลาย ๆ ครั้งเพื่อมองภาพรวมของปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษาและใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยโปรแกรม ATLAS/TI ช่วยในการจัดระบบข้อมูลขั้นต้น เพื่อให้ง่ายแก่การวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล

4.3 กำหนดหน่วยวิเคราะห์ โดยการพิจารณาจากข้อความหรือคำบรรยายจากแหล่งข้อมูล

4.4 แปลงหน่วยวิเคราะห์ให้เป็นข้อความที่อธิบายความหมายทางจิตวิทยา ในการแปลงประสบการณ์ที่แหล่งข้อมูลบรรยายด้วยภาษาทั่วไปให้เป็นคำบรรยายที่สะท้อนความหมายทางจิตวิทยา

4.5 นำผลจากข้อ 4 มาสังเคราะห์โครงสร้างของปรากฏการณ์ เพื่อค้นหาแก่นแท้ของประสบการณ์ของแหล่งข้อมูล ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา

5. ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรที่ต้องครอบคลุมทั้ง 9 มิติ โดย 1) การตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ด้วยการกำหนดเป้าหมายหลักสูตรและรายวิชาให้สอดคล้องกับแนวโน้มธุรกิจ ควบคู่ไปกับ 2) การพัฒนาทักษะและอัตลักษณ์ของบัณฑิต ที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และ

การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ โดยมี 3) การคัดเลือกและการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพ เป็นกลไกค้นหาผู้มีศักยภาพและวัดผลอย่างละเอียด

นอกจากนี้ต้องมุ่งเน้น 4) การเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจ ผ่านกิจกรรมจำลองธุรกิจหรือโครงการร่วมกับภาคเอกชน เพื่อนำไปสู่ 5) การพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ทั้งด้านเทคนิค ดิจิทัล และ Soft Skills ให้พร้อมปรับตัวตามสถานการณ์ โดยใช้ 6) การประเมินผลที่ครอบคลุม ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติอย่างรอบด้าน ตลอดจนส่งเสริม 7) การพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรม เพื่อสร้างความรับผิดชอบและลักษณะนิสัยที่เหมาะสมในองค์กร 8) กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและแรงจูงใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมทั้งจัดสรร และ 9) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งด้านเทคโนโลยี อาคารสถานที่ และบริการต่าง ๆ ให้ครบถ้วนเพื่อเอื้อต่อการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ จากการศึกษาวิจัยพบว่า

1. การตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า หัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร คือ การปรับตัวให้เท่าทันพลวัตของตลาดแรงงาน โดยข้อค้นพบที่ระบุว่า บัณฑิตต้องมีทักษะการคิดเชิงระบบและการวางแผนเชิงกลยุทธ์นั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2564) และงานวิจัยของ ศิรินคร เอื้อยศิริเมธี และคณะ (2567) ที่เน้นย้ำว่าทักษะสำหรับบุคลากรในสายบริหารธุรกิจปัจจุบัน ไม่ใช่เพียงความรู้เฉพาะทางตามศาสตร์ที่จบการศึกษามา แต่ต้องครอบคลุมถึงทักษะทางดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาเชิงกลยุทธ์ และทักษะการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ผันผวน รวมถึงทักษะทางสังคมและความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญต่อการบริหารความสัมพันธ์ลูกค้า ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรในยุคปัจจุบันจึงต้องก้าวข้ามการผลิตบัณฑิตให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะตามศาสตร์ของตนแบบดั้งเดิม ไปสู่การสร้างสมรรถนะเฉพาะทางที่มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองต่อพลวัตของเศรษฐกิจดิจิทัล (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564)

2. การพัฒนาทักษะและอัตลักษณ์ของบัณฑิตเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมบัณฑิตให้พร้อมสำหรับการทำงานและการพัฒนาอาชีพในอนาคต การปฏิบัติตัวให้สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม ความเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและผู้เรียน ตลอดจนมีการสร้างสมดุลระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ดังนั้น หลักการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน เพื่อพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2564) ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์ของบัณฑิตบริหารธุรกิจยุคใหม่ต้องประกอบด้วยทักษะการตลาดที่ผสานกับการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เป็นบุคลากรที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง (วัชรภรณ์ ขายม และคณะ, 2568)

3. การคัดเลือกและประเมินผลไม่ได้เป็นเพียงหนึ่งในเครื่องมือรับนักศึกษา แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรและบัณฑิต (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) งานวิจัยของ อีรณันท์ ตันพานิษฐ์, ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์ และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล (2567) พบว่า การประเมินผลการจัดการเรียนรู้จะสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งยังสามารถแสดงออกและปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม เช่นเดียวกับการวิจัยของ นาวา มาสวันจิก และคณะ (2568) พบว่า พื้นฐานทางธุรกิจที่แข็งแกร่งต้องครอบคลุมทั้งทักษะทางการบริหารธุรกิจ ทักษะการสื่อสารที่ทรงพลัง ทักษะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ควบคู่ไปกับการเท่าทันต่อสถานการณ์โลกและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งความรู้เหล่านี้จะทรงคุณค่าต่อเมื่อนำมาผสมผสานเข้ากับทักษะการปฏิบัติ จึงจะช่วยขับเคลื่อนธุรกิจท่ามกลางความท้าทายใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเรียนรู้จากการปฏิบัติและการสร้างพันธมิตรกับภาคธุรกิจเป็นวิธีการที่ช่วยสร้างทักษะให้บัณฑิต สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับนโยบายของ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (2568) ที่มุ่งสร้างกำลังคนสมรรถนะสูงตามความต้องการของประเทศ การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้บัณฑิตเข้าใจระบบองค์กรและโซ่อุปทานอย่างลึกซึ้งกว่าการเรียนรู้ในตำราเพียงอย่างเดียว (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2568) งานวิจัยของ นาวา มาสวันจิก และคณะ (2568) แสดงให้เห็นว่า การลงมือทำจริงภายใต้ภาวะผู้นำที่เข้มแข็งจะส่งผลโดยตรงต่อการสร้างคุณลักษณะบุคคลที่พึงประสงค์ และการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับเนื้อหาธุรกิจได้อย่างเท่าทันเหตุการณ์ ทั้งยังกระตุ้นให้เกิดการนำทฤษฎีและงานวิจัยสมัยใหม่มาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กระบวนการเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการสร้างคุณลักษณะบุคคลที่พึงประสงค์ในตลาดแรงงานสากล

5. การพัฒนาทักษะที่หลากหลายเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมบัณฑิตให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในอนาคต (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2568) งานวิจัยของ ศิริณธร เอื้อยศิริเมธี และคณะ (2567) แสดงให้เห็นว่าการบูรณาการทักษะหลายด้าน โดยเฉพาะการเป็นผู้ประกอบการและความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้บัณฑิตมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่วิธีการใหม่ ๆ ในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ทักษะการสื่อสารและการเจรจาต่อรองจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือ แต่เป็นสมรรถนะหลักในการติดต่อประสานงานกับคู่ค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับสากล

6. การประเมินผลที่ครอบคลุม การประเมินผลไม่ได้เป็นเพียงขั้นตอนสุดท้ายของกิจกรรมการสอน แต่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจบริบทที่เฉพาะเจาะจงไปสู่ภาพรวมที่กว้างขึ้น การประเมินผลที่ครอบคลุมช่วยให้ผู้สอนเห็น

ความเชื่อมโยงที่ชัดเจนระหว่างวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระตามหลักการของทาบ (Taba, 1962) ที่เชื่อว่าการประเมินผล คือ กลไกในการปรับปรุงลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ การประเมินที่เริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการและตรวจสอบพื้นฐานเดิมของผู้เรียน ช่วยให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้เกิดการวางแผนการเรียนรู้ตามความสนใจเฉพาะบุคคล หนึ่งใจหัวใจสำคัญของหลักสูตร คือ ยุทธวิธีการสอน (Taba, 1962) ดังนั้น ข้อมูลจากการประเมินผลจะกลายเป็นฐานสำคัญในการปรับปรุงการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ ส่งผลให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่น เสริมสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Taba, 1962) กระบวนการนี้จะหล่อหลอมให้บัณฑิตเป็นผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ที่สามารถออกแบบนวัตกรรมบนฐานงานวิจัยที่เหมาะสมกับบริบทสังคมได้ (ธีรนนท์ ตันพานิชย์, ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์, และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล, 2567)

7. การเสริมสร้างจริยธรรมควบคู่กับวิชาการเป็นความต้องการที่เร่งด่วนตามยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่มุ่งพัฒนาทักษะทางวิชาการคู่กับการปฏิบัติพร้อมกับพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมควบคู่ไปด้วย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงานสากล (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2568) งานวิจัยของ วัชรภรณ์ ขายม และคณะ (2568) พบว่า การมุ่งการพัฒนาจริยธรรมและบุคลิกส่วนบุคคลในหลักสูตรช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นมืออาชีพมากขึ้น ในงานวิจัยของ นาวา มาสนนิจ และคณะ (2568) ได้ขยายขอบเขตของการเสริมสร้างจริยธรรมควบคู่กับวิชาการไปสู่การสร้างจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีและ AI เพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและการมีจริยธรรมญาณต่อข่าวสาร ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคดิจิทัล

8. กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ทำหน้าที่สำคัญในการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติผ่านการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการทางความคิดที่ต่อเนื่องและการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง (Taba, 1962) วิจัยของ ศิริธร เอียบศิริเมธี และคณะ (2567) ชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมประกอบการเรียนที่เน้นการลงมือปฏิบัติมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ที่มี โดยเฉพาะกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติในสภาพแวดล้อมที่กดดันและเปลี่ยนแปลงเร็วจะช่วยหล่อหลอมทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสร้างได้จากการบรรยายในห้องเรียน

9. สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ดำเนินงานลดช่องว่างทางการศึกษา โดยการสนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับนิสิตนักศึกษาที่ด้อยโอกาส และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ทรัพยากรการศึกษาและการสนับสนุนจากองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2568) งานวิจัยของ ธีรนนท์ ตันพานิชย์, ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์ และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล (2567) ชี้ให้เห็นว่า สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่ได้จำกัดเพียงอาคารสถานที่หรือครุภัณฑ์ แต่เป็นระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ที่เอื้อต่อการสร้างสมรรถนะที่หลากหลาย อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ระดับบัณฑิตศึกษา

สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องเอื้อให้บัณฑิตสามารถสร้างและออกแบบนวัตกรรมได้จริง บนฐานของการวิจัยและหลักวิชาการที่เหมาะสมกับบริบทสังคม ทฤษฎีการที่เอื้อต่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดระดับสูงของผู้เรียน นำไปสู่การสร้างสร้งนวัตกรรมที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตได้อย่างยั่งยืน

7. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสายบริหารธุรกิจ” ชี้ให้เห็นว่า การขับเคลื่อนหลักสูตรให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันจำเป็นต้องบูรณาการความต้องการของตลาดแรงงานเข้ากับกระบวนการพัฒนาทักษะและอัตลักษณ์ของบัณฑิตอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการมุ่งเน้นทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และการสื่อสารที่ทรงพลัง ซึ่งเป็นแก่นสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องการในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือที่เหนียวแน่นกับภาคธุรกิจผ่านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ และการฝึกงานในสถานประกอบการจริง ยังเป็นกลไกหลักที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้าสู่โลกการทำงานได้อย่างไร้รอยต่อ ควบคู่ไปกับการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และ AI เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

8. สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจยุคใหม่ จะมุ่งเน้นการปรับปรุงรายวิชาให้สอดคล้องกับแนวโน้มของตลาดแรงงานและนโยบายระดับชาติ โดยใช้การประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อวัดสมรรถนะที่แท้จริงของผู้เรียน การพัฒนาในลักษณะนี้ส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพบัณฑิต ทั้งในด้านทักษะทางเทคนิค (Hard Skills) เช่น โลจิสติกส์ดิจิทัลและการวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะทางสังคม (Soft Skills) ผ่านกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม โดยมุ่งเน้นการจัดสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมบนฐานของงานวิจัย เพื่อผลักดันให้นักศึกษามีความเป็นมืออาชีพ มีบุคลิกภาพที่ดี และมีจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในสายงานและการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนในยุคสังคมสูงวัยและเศรษฐกิจดิจิทัล

9. ข้อจำกัดการวิจัย

- 1) ข้อจำกัดด้านขอบเขตของบริบทและกลุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความเชื่อมโยงกับคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมเป็นหลัก ซึ่งมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ มหาวิทยาลัยเอกชน หรือมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอื่น
- 2) ข้อจำกัดด้านความผันผวนของโลกธุรกิจและเทคโนโลยี ความจำเป็นในการปรับตัวของหลักสูตรตามแนวโน้มเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคมสูงวัย เป็นตัวแปรที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ข้อค้นพบในปัจจุบันที่เน้นทักษะดิจิทัลหรือความต้องการของตลาดแรงงานในขณะนี้ จึงเป็นเพียงภาพสะท้อนในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาเท่านั้น

3) ข้อจำกัดด้านการนำไปใช้ ผลการวิจัยเสนอหลักการพัฒนาลัทธิสูตร 9 มิติ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานอุดมศึกษา การนำไปปฏิบัติจริงในสถาบันอื่นอาจมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ หรือนโยบายเฉพาะของแต่ละสถาบันที่แตกต่างกัน

10. ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงและอัปเดตหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและแนวโน้มของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การใช้ข้อมูลการจ้างงานและการสำรวจความต้องการของผู้ประกอบการจะช่วยให้หลักสูตรมีความทันสมัยและตอบสนองความต้องการของตลาดได้ดียิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาและพัฒนาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการนำประสบการณ์จริง เช่น การฝึกงานและโครงการร่วมกับธุรกิจมาบูรณาการในหลักสูตรเพื่อเตรียมนักศึกษาให้พร้อมสำหรับการทำงานในสภาพแวดล้อมจริง

3) ควรวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะที่สำคัญ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะช่วยให้บัณฑิตมีความสามารถในการปรับตัวและประสบความสำเร็จในสายอาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- ธีรนนท์ ตันพานิชย์, ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์, และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล. (2567). การศึกษาความคาดหวังและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 8(1), 40-54.
- นาวา มาสวนจิก, อัจฉรพร เฉลิมชิต, พรวิติ รักษาศรี, กชนิภา วานิชกิตติกุล, สุนทรียา ไชยปัญญา, ศิรินทร เลียงจินดาถาวร, และสมใจ จอมหงษ์. (2568). ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 9(1), 555-567.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564). *รายงานฉบับสมบูรณ์ ประเทศไทยในอนาคต Future Thailand มิติที่ 3 การศึกษาไทย Future Thailand: Education*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- วัชรภรณ์ ขายม, ประวิทย์ พุ่มพา, ขจรจิตร ณะสาร, และสรวงภรณ์ สัจภาพพิชิต. (2568). การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต แขนงวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก. *วารสารศิลปการจัดการ*, 9(5), 281-295.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2564). *การพัฒนาหลักสูตร: จากการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิรินธร เอียบศิริเมธี, ประภากร อุ่นอินทร์, กิตติยา ปริญาสุรเดช, จตุรวิทย์ ศศิธรานนท์, และฉนวนพ สืบพิลา. (2567). ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียต่อการจัดการศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ วิทยาลัยนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 18(3), 249-266.

- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2569). *สถานการณ์ประชากรไทยปี 2569 “พลิกวิกฤต
เกิดน้อย-สังคมสูงวัย”*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558*.
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน.
(2568). *แผนปฏิบัติการรายปี พ.ศ. 2569*. สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม.
- สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555
– 2559)*. สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. Harcourt, Brace & World.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. University of Chicago Press.